

Izdelana je bila tehnična dokumentacija stanovanjskih hiš in gospodarskih poslopij na Paškem Kozjaku, ki je potekala leta 1973/74 in še ni končana.

Meseca aprila je bila v Likovnem salonu v Celju razstava: „Zanimivosti iz naše etnološke zbirke“. Razstava sodi v krog priprav za postavitve stalne etnološke zbirke v pritličju Stare grofije. Zbirka naj bi bila odprta ob 100-letnici ustanovitve muzeja, to je leta 1982. Ker se je zanimanje zanjo povečalo upamo, da bodo predvidene zbirke do tega roka res postavljene.

Vlado Šlibar

DOLENJSKI MUZEJ, NOVO MESTO. Leta 1976 se Dolenjskemu muzeju ni posrečilo razpisati delovno mesto kustosa-etnologa, zato je delo v oddelku potekalo s pomočjo zunanjih sodelavcev.

Redno muzejsko delo je obsegalo dopolnjevanje fototeke, zapisov in pridobivanje gradiva na terenu.

TERENSKO DELO

Skupina študentov etnologije je v času od 1. do 10. julija 1976 opravila pod vodstvom mentorja etnologa Janeza Bogataja, raziskave mlinov in žag na reki Mirni in njenih pritokih: Bistrica, Jeseniščica, Zabrščica, Sotla, Sklepnicca, Gradiški potok in Potok.

Evidentiranih je bilo 52 objektov (mlinov, žag in kovačij), od katerih stalno ali začasno dela le še 9.

Terensko gradivo obsega poleg terenskih zapisov tudi 35 tlorisov, 313 črno-belih fotografij, 25 dia-posnetkov ter nekaj predmetov.

Odkupljena je bila baročna lesena plastika sv. Jere z Gorjancev. V restavratorski delavnici Zavoda za spomeniško varstvo SRS v Ljubljani je bila konservirana lesena plastika sv. Gala.

Muzej je svoje zbirke povečal za: 49 predmetov, 403 fotografije, 333 negativov, 25 dia-posnetkov, 268 terenskih zapisov in 32 risb.

Slavka Ložar

BELOKRANJSKI MUZEJ, METLIKA. Belokranjski muzej v letu 1976 še ni imel svojega etnologa in je zaradi drugih nujnih del v muzeju delo na etnološkem področju počivalo. Vendar je bila vsa etnološka zbirka v treh razstavnih sobah na novo postavljena in prav tako so bili urejeni depoji. Prepariranih in zaščitenih je bilo precej predmetov. Etnološka zbirka se je povečala za deset eksponatov in je ob koncu leta 1976 štela 1594 predmetov.

Jože Dular

OBVESTILA

24. kongres Zveze duštev folkloristov Jugoslavije bo predvidoma od 4.10. do 8.10. 1977 v Piranu.

Plenarne teme bodo naslednje:

1. Ljudska kultura na Slovenskem Krasu.
2. Odsevi socialnih razmer v ljudski kulturi.
3. Razmerje med folkloristiko in etnologijo.
4. Tovariš Tito v ljudski ustvarjalnosti NOB, revolucije in obnove.

15. posvetovanje etnologov Jugoslavije in redna skupščina ZEDJ bo v Novem Pazarju med 19.9. in 23.9. 1977. Okvirni naslovi tem:

1. Tema kraja – Novi Pazar
2. Sodobni etnični procesi v Jugoslaviji (migracije, formiranje etničnih skupin ipd.)
3. Kolektivni ljudski zbori in prazniki (vašari, sejmi, proslave . . .) – tradicija, transformacija in inovacije.

BIBLIOGRAFIJA

UDK 016:39 „1976“

BIBLIOGRAFIJA NALOG ŠTUDENTOV PZE ZA ETNOLOGIJO V LETU 1976

Okrajšave: P – proseminarska naloga, S – seminarska naloga, D – diplomska naloga.

POLJEDELSTVO

1. Irgl Ivan: Poljedelstvo na Kogu po drugi svetovni vojni. P. Tipkopolis. 14. str.

ŽIVINOREJA

2. More Jasna: Vloga in pomen prašičereje v vasi Kronovo na Dolenjskem od prve svetovne vojne do danes v okviru prašičereje na Slovenskem. P. Tipkopolis. 10 str., priloge.

LOVSTVO

3. Berce Branka: Lov in način življenja lovcev v Lovski družini Ribnica. S. Tipkopolis. 34 str., priloge.

ROKODELSTVO IN OBRT

4. Delak Zvezda: Delo fижakarjev in čolnarjev na Bledu. P. Tipkopolis. 19. str., priloge.
5. Jugovec Inja: Lončarska obrt v Ptujju in njena aktualnost. P. Tipkopolis, 18 str., priloge.

GOZDNO GOSPODARSTVO

6. Kušar Olga: Delo v gozdu kot glavni ali dodatni vir zaslužka Rovtarjev od zadnjih desetletij 19. stoletja do leta 1975. S. Tipkopolis. 37 str., priloge.

TRGOVINA

7. Arh Mojca: Trgovina v Tomišlju pri Igu. S. Tipkopolis. 25 str.
8. Gorup Ino: Sejmarstvo v Ptujju. S. Tipkopolis. 21 str., priloge.

PREHRANA

9. Murko Dušana: Prehrana na Planini pod Golico. P. Tipkopolis. 27 str., priloge.

SOSEDSTVO

10. Rode Marijan: Medsebojni in sosedski odnosi v Žužemberku. S. Tipkopolis, 37 str., priloge.

DRUŽBENE ORGANIZACIJE

11. Kavčič Milojka: Primerjava načina življenja v sokolskih društvih Mariborski Sokol – Maribor Matica in Studenci. S. Tipkopolis. 66 str., priloge.

PRIJATELJSTVA, POZNAVSTVA IN KLIKE

12. Juhart – Thaler Breda: Sklepanje prijateljskih zvez v centru Ljubljane od leta 1946 do danes. P. Tipkopolis. 58 str.

ŠEŽE

13. Kozar – Mukič Marija: Šeže življenjskega cikla na Gornjem Seniku. S. Tipkopolis. 39 str., priloge.

LJUDSKA GLASBILA – GODCI – GOČEVSTVO

14. Omerzel Mira: Godčevstvo in ples ter ljudski instrumenti v Vitanju in okolici. P. Tipkopolis. 63 str., priloge.

RAZNO

15. Abram Lučka: Gibljivost in stiki prebivalcev v vasi Boršt in Zabrežec pri Trstu. P. Tipkopolis. 22 str., priloge.
16. Hegeduš Boris: O duhovni kulturi prekmurskih Slovencev. D. Tipkopolis. 83 str.
17. Knific Vladimir: Varstvo etnoloških nepremičnih spomenikov. D. Tipkopolis. 31 str., priloge.
18. Lamut Branimir: Substratne prvine materialne kulture na ozemlju Slovenije, jadranske obale in dinarskega gorstva. S. Tipkopolis. 26 str.
19. Miklavčič Inga: Etnološko delo na zavodu za spomeniško varstvo. S. Tipkopolis. 30 str.
20. Petek Tone: Način življenja v Podvolovlju nekoč in danes. (Poskus monografije). D. Tipkopolis. 126 str.
21. Počkar Ivanka: Vpliv demografskih, socialnih in gospodarskih činiteljev na gibanje prebivalcev in prometno transportne razmere v Planini pod Golico. D. Tipkopolis. 112 str., priloge.
22. Vuk Vili: Kulturne spremembe v obmestju. Etnologija vasi Miklavž na Dravskem polju. D. Tipkopolis. 87 str.

Duša Krnel — Umek

poročila, novice

ZASILNA BIVALIŠČA NA TOLMINSKEM IN GORIŠKEM PO MAJSKEM POTRESU 1976

Po potresu, 6. maja 1976, so okolico krajev v tolminski in novogoriški občini obdala naselja začasnih bivališč, ki so jih v strahu pred novimi potresnimi sunki postavili prebivalci sami, ali krajevne skupnosti s širšo družbeno pomočjo. Po novih potresnih sunkih sredi septembra istega leta so nekateri prebivalci huje poškodovanih naselij še vedno živeli v stanovanjskih prikolica. Za prvimi, zasilnimi bivališči, ki so predmet naše obravnave pa počasi izginjajo sledovi.

Gre za tisto „gradbeno“ dejavnost po potresu, ki je znala z uporabo najpreprostejšega priročnega gradiva in z domiselnostjo dajati zasilno zavetje za krajši čas. V teh improviziranih zakloniščih, prenočiščih gledamo problematiko ljudske kulture, ki spada v širše etnološko preučevanje začasnih bivališč, doslej obravnavane v okviru pastirske, gozdarske, lovske in ribiške kulture.

V tipološki razvrstitvi pregledanih zasilnih bivališč postavljamo na prvo mesto nočevanja med stanovanjskimi predmeti, ki so bila v paniki prinesena na prosto. To so preprosta ležišča na zemlji, odeje, prtljaga, torbe, dežniki, stoli, kmalu pa že polivinilne ponjave, ki jih zlasti v vinogradniških krajih ne manjka. Po prvem potresnem dnevu pa se je razmišljanje o trdnem zasilnem bivališču kazalo v dveh oblikah.

Prizadeti so uredili bivališča v varnejših prostorih, kot so: vozila, garaže, delavnice, tople grede, kuruzniki, lope in salonitne cevi ali pa so zgradili preprosta bivališča (zavetišča) po lastni zamisli z uporabo priročnih materialov, kot so: les, polivinil, pločevina, salonit, platno.

Zlasti druga omenjena vrsta „ljudske arhitekture“ kaže, da so tudi v težkih trenutkih, ki jih prinese

katastrofa, ljudje sposobni ustvarjalno delovati. Posežejo v zakladnico lastnih idej ali pa se spomnijo že pozabljenega znanja (npr. vojaških, lovskih ali taborniških veščin). Beli polivinili, ki so pokrili tolminsko in del novogoriške občine, so se v kratkem po potresu zanimivo, impresivno vključili v pokrajino in jo za kratek čas popolnoma spremenili. Funkcionalne prozorne (transparentne) gradnje se na čuden način ujemajo s pokrajino v nenavadni estetiki. Druga stran ljudske gradbene ustvarjalnosti po potresu pa je gotovo njeno univerzalno izhodišče: V podobnih razmerah bi povsod po svetu prišlo do podobnih rešitev. Najpreprostejša tolminska zavetišča spominjajo na primer (po obliki, ne po gradivu) na vremenska zaklonišča neevropskih ljudstev. Znano je, da so po ljubljanskem katastrofalnem potresu leta 1895 potresniki spali v kadeh, podobno kot letos naši Kambrežani v salonitnih ceveh. Tudi na Kitajskem so si nekateri po avgustovskih potresih poiskali začasno zavetje v velikih ceveh, kot pripovedujejo agencijska poročila.

V celoti se zasilna bivališča, ki smo jih srečevali na Tolminskem in Goriškem, po domiselnosti in po gradivu, iz katerih so sestavljena, razlikujejo med seboj. Na njihovo obliko in razsežnost pa vpliva tudi stopnja potresne ogroženosti. Na huje poškodovanih področjih, na primer v Breginjskem kotu, so zasilna bivališča natančneje, trdneje izdelana, njihova oprema je večja, preseljeno je celo stanovanje s kuhinjo vred. Na perifernih potresnih področjih so služila zasilna bivališča večinoma le za spanje. Večja začasnost je vplivala na večjo stopnjo improvizacije.

Mesec dni po majskem potresu je Goriški muzej iz Nove Gorice pripravil razstavo o zasilnih popotresnih bivališčih. Namen razstave je bil, da se ohrani spomin na potres z dokumentiranjem domislenega in ustvarjalnega premagovanja potresnih posledic. Začasna bivališča po potresu nam kažejo, da iz širše dimenzije naravne nesreče izstopa stalna ljudska ustvarjalnost, ki je najboljše zagotovilo za obnovo potresnih območij.

Naško Križnar

SREČANJE ZGODOVINARJEV, GEOGRAFOV, ARHEOLOGOV IN ETNOLOGOV OB ODKRITJU SPO-MENIKA SIMONU RUTARJU V TOLMINU (9.—10. oktober 1976)

V počastitev spomina našega zaslužnega zgodovinarja in geografa Simona Rutarja je Goriški muzej ob 125-letnici njegovega rojstva sklenil odkriti v Tolminu Rutarjev doprski kip. Ob tej priliki je bilo organizirano tudi dvodnevno srečanje, na katerem je bilo — s stališča zgodovinarjev, geografov, arheologov in etnologov ocenjeno Rutarjevo mnogostransko delovanje.

Simon Rutar se je rodil 1. 1851 v Krnu pri Tominu. Študiral je na filozofski fakulteti v Gradcu, kjer so bili med njegovimi učitelji Josip Weiss, Franc Krones, geograf Anton Wolf. Zanimanje za etnologijo se je v njem vzbudilo predvsem pod vplivom slavista Gregorje Kreke in Davorina Trstenjaka, ki se je veliko ukvarjal z jezikoslovjem in je bil zagovornik raznih utopičnih teorij (skušal je npr. odkriti sledove Slovanov že v keltski dobi). Diplomiral je leta 1877 iz zgodovine in zemljepisa kot glavnih in iz nemščine kot stranskega predmeta. Nato je postal profesor na gimnaziji v Gorici. Kasneje je služboval tudi v Kotoru in Splitu, zato je nekaj njegovih del posvečenih zgodovini Dalmacije. Umril je tragične smrti v Ljubljani dne 3. maja 1903.

Profesor Simon Rutar je kljub kratkemu življenju opravil obsežno in pomembno delo. Poleg samostojnih monografij (prva Rutarjeva knjiga je bila obsežna Zgodovina Tolminskega) je pisal v razne časopise in revije, domače in tuje, v slovenskem, srbohrvaškem, nemškem in italijanskem jeziku. Soustvarjal je slovensko